

Adéu, sínia, adéu

TERESA AMAT

Resposta, enviada i no publicada, a Magí Camps (*La Vanguardia*) i a Albert Pla Nualart (*Ara*)

Resulta que Magí Camps a *La Vanguardia* i Albert Pla Nualart a l'*Ara* ens van explicar per què la majoria de mitjans han optat per *nòria* en comptes de *sínia* per a la *roda de fira* (com en diu el DIEC2) o *roda* (com diu el Termcat, amb *sínia* com a sinònim complementari). Justifiquen l'ús del manlleu del castellà per establir una especialització: *sínia* per al giny que extreu aigua i *nòria* per a l'atracció (especialització fruit de l'«ús popular», Pla N. *dixit*). Tot i que aquí caldria definir bé aquest «ús popular», hi estaria d'acord amb alguns matisos, i potser si a partir d'ara trobo la *nòria* en un text la deixaré rodar tranquil·la, com tantes coses entre la llengua viva i la normativa no sempre prou enraonada que els correctors anem trobant i (re)plantejant cada dia. Sovint les raons que ens empesquem els lingüistes per mirar d'apamar tot aquest món, a vegades fascinant, a vegades ple de

Sínia de Sant Llorenç de la Muga
FOTO: JORDI ALEMANY

tedi, tenen una base en bona part tan irracional, és a dir, sentimental, com la que tenen les fonts que han fet brollar l'«ús popular». Així, si bé potser deixaré que rodi la meva hipotètica *nòria* de segona mà, em sembla que no la faré rodar *motu proprio*, perquè faré exactament el que diu Pla Nualart que fem (per les mateixes raons sentimentals però totalment legítimes): «Dient-ne *nòria* i no *roda de fira*, donem per bo el que dèiem de petits...» A veure si em sé explicar: no, jo de petita no havia dit mai *nòria*. Quan vaig anar al Tibidabo amb mon pare, de paquet en una Vespa vermella, arribant a casa ell va dir a la mare: «Hem pujat a la talaia i a la roda; sí, dona, la sínia aquella!» (Sí, me'n recordo com si fos ara, què voleu.) Anys més tard, vaig descobrir una roda més gran veient *El tercer home*, i en vaig continuar dient *sínia*. I, doncs, què passa? Tres coses, a parer meu. Primera: el meu «de petits» queda més lluny que el de Pla i el de Camps. Segona: em vaig criar al camp, entre regadiu i secà, i veia cada dos per tres el pobre matxo de casa donant voltes a la sínia amb les ulleres posades (per als urbanites joves: no era masclista, pobret, i no duia ulleres de sol). Jo no vaig aprendre que *sínia* venia de *noria* perquè de petita no sabia què era una *noria* però sabia què era una sínia. *Ergo*: probablement els de la generació posterior a la meva no tenien «de petits» ni punyetera idea de què eren la sínia i la *noria* primigènies. I per això van

Sínia del Tibidabo de Barcelona

aprendre a dir *nòria* del que per a ells només era una gran roda amb cistelles que girava amb gent a dins en un parc d'atraccions.

A què treu cap tot això? Doncs, a res. Tan sols volia dir que, molt a grans trets, estaria aproximadament d'acord amb els plantejaments de Camps i de Pla Nualart si no fos que em sap molt greu que la sínia sigui ja a punt d'ensorrar-se per sempre entre terrossos. I de passada voldria apuntar que tot això ens planteja, un cop més, la qüestió apassionant de la definició, l'acotació, la fixació, l'abast i tot el que vulgueu de la noció «ús popular». I, ja que hi som, de les nocions «abans», «ara» i «quan érem petits». Fascinant. I després direm que els diaris només parlen de la crisi. ♦

Publicat en el blog Alírica (2-2-2012)
<http://alirica.blogspot.com/2012/02/adeu-sinia-adeu.html>